Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 30 Montgomery St. Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237, (201) 434-0807, з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюз (201) 451-2200, з Ню Йорку (212) 227-5250

РІК LXXXVIII. Ч. 204. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 28-го ЖОВТНЯ 1981 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, OCTOBER 28, 1981 No. 204. VOL. LXXXVIII.

УКРАЇНЦІ В АВСТРАЛІЇ ВИСТУПАЮТЬ В ОБОРОНІ Ю. ШУХЕВИЧА

Аделаїда, Австралія. — Українські тижневики в Австралії „Вільна Думка" і „Українець в Австралії" інформують, що Союз Українських організацій в Австралії (СУОА), через окремий Комітет Оборони Юрія Шухевича, сина головного командира Української Повстанської Армії, веде вже від довшого часу акцію у справі звільнення та переїзду до Австралії довголітнього в'язня совєтських концентраційних таборів, до дальшої родини, яка вже довший час перебуває у тій країні.

Комітет Оборони Ю. Шухевича виконав багато корисних акцій, домігся радійових авдицій в державних станціях, інтервеньював в урядових кругах австралійського уряду і через них у совєтській амбасаді.

Тому, що стан здоров'я Ю. Шухевича останньо погіршився і тому, що Совєтський Союз вперто відмовляється випустити його і членів родини на волю, українське жіноцтво, а також молодечі організації, Пласт і СУМ, вирішили переводити голодівки кожної суботи біля совєтської торговельної місії в Австралії. Довготриваючі голодівки, у яких бере участь велике число старших і молоді, знову сильно züактивізували справу Ю. Шухевича в австралійській пресі та інших засобах масової інформації та в урядових колах. Українці в Австралії є рішені продовжувати акцію голодівки так довго аж поки уряд Совєтського Союзу не погодиться на дозвіл виїзду для Шухевичів. Окремі групи молоді постійно роздають при тому роз'яснювальні летючки, у яких говориться також про страждання інших українських політичних в'язнів та членів Гельсінкських груп.

Завданням українців в Австралії під теперішню пору є включити в цю акцію урядові чинники і міжнародні організації. Дещо у справі звільнення Ю. Шухевича і дозволу для переїзду до Австралії робить також

(Продовження на стор. 4-ій)

Ню Йорк познайомиться з д-ром Б. Левицьким

Ню Йорк, Н. Й. (Я. Падох). — В найближчу п'ятницю, 30-го жовтня ц.р., тут відбудеться доповідь гостя з баварської столиці д-ра Бориса Левицького, ім'я якого знайоме в Німеччині й у Західній Европі, але не в Америці, в цьому і серед тутешньої української громади, хоч без сумніву він є найвизначнішим нашим совєтологом. Тому й варто познайомитися з ним тутешнім українцям, зокрема тим, що незабаром слухатимуть його доповідь на тему „Совєтський народ' — сучасна національна політика Москви". Доповідь влаштовують УВАН, НТШ й Літературно-Мистецький Клюб у Ню Йорку.

Проф. д-р Борис Левицький

В четвертому томі словникової частини Енциклопедії Українознавства, який надруковано ще в 1962 році, отже майже двадцять років тому, про нього написано наступне: „Народився 1915 року, журналіст, публіцист і політичний діяч; студентський діяч кінця 1930-их років, редактор газети 'Нове Село' (1936-39) у Львові; член-засновник і член Центрального комітету Української Народно - Демократичної Партії (1942-45); на еміграції член-засновник УРДП і співредактор її органу 'Вперед' (1949-56) у Мюнхені; з 1952 року референт німецької Соціял-Демократичної Партії у справах СССР, науковий співробітних 'Форшунгсдінст Остевропа' у Дюссельдорфі. Автор брошур і статтей на совєтські й українські теми, головно в німецькій пресі й у польському журналі „Культура". Автор книжок 'Від червоного терору до соціялістичної справедливости' (1961), „Україна по Другій світовій війні (1962) й інших, передусім німецькою мовою".

До цих різноманітних зайнять і творів д-ра Б. Левицького в останньому двадцятиріччі прибуло багато нових. Зокрема дуже видатно збільшилося число його наукових совєтознавчих праць. Його селективна, далеко неповна бібліографія обіймає 20 томів праць: 12 — німецькою мо-

(Продовження на стор. 4-ій)

ЗВЕРНЕННЯ

ПРЕЗИДІЇ СЕКРЕТАРІЯТУ СКВУ В П'ЯТУ РІЧНИЦЮ СТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ГРОМАДСЬКОЇ ГРУПИ СПРИЯННЯ ВИКОНАННЮ ГЕЛЬСІНКСЬКИХ УГОД

В дні 9-го листопада 1976 року під головуванням українського поета Миколи Руденка створено в Україні Українську громадську групу, яка поставила собі за мету використати підписану урядом СССР угоду в Гельсінках для поширення боротьби за національні, культурні і релігійні права українського народу.

Не зважаючи на те, що первісна Українська Гельсінкська група складалася всього з 10-ох осіб, вона провела величезну працю в останніх п'яти роках, як серед українського народу, так і на міжнародному форумі.

Серед українського народу група вела діяльність у згоді з гаслом, що — „кожний народ повинен бути господарем своєї землі, своєї традиції, свого творчого спадкоємства, своєї волі до кращого життя — для всіх, для кожного".

Вона знайомила широкі кола українського суспільства з Деклярацією Прав Людини, схваленої Об'єднаним Націями, шукала вільних контактів, вільного обміну інформаціями та ідеями з країнами вільного світу, домагалась участи України на міжнародних форумах, домагалась акредитувати в Україні представництва інших суверенних країн, представників закордонної преси в столиці України та взагалі всіх тих прав, що належать суверенній 50-мільйоновій нації.

Не диво, що трьома хвилями арештів усіх членів Української Гельсінкської групи ув'язнено і запроторено до концтаборів, за вийнятком декількох осіб, членів Групи, які виїхали з СССР у західній світ.

Тут вони створили Закордонне Представництво Української Гельсінкської групи, яке одержало доручення від членів Групи в Україні чи на засланні провести широку інформаційну акцію в країнах західнього світу з метою:

> довести до відома західнього світу, що уряд СССР черговий раз зламав свої міжнародні зобов'язання і, всупереч прийнятим на Гельсінкській конференції в 1975 році зобов'язанням, нарушує елементарні людські й національні права населення України — безпідставно переслідує членів Гельсінкської групи і карає їх довголітніми реченцями ув'язнення і заслання.

Базуючись на деклярaціях Української Громадської Групи Сприяння Виконанню Гельсінкських угод, Президія Секретаріяту СКВУ на Мадридській конференції восени 1980 року домагалася — привернення прав на свобідний розвиток Українським Церквам в Україні, звільнення українських релігійних і політичних в'язнів, в тому числі і членів Групи, вільного виїзду з СССР тих, які собі того бажають, припинення процесу колоніяльного поневолення України в рамках останньої імперії ХХ-го сторіччя — СССР, тобто, національно-державної незалежности для українського народу.

Відзначаючи п'яті роковини від заснування Української Гельсінкської групи, пересилаємо наші щирі привітання всім членам Групи, ув'язненим і на засланні, та шлемо підтвердження нашої постанови вести безперервно й наполегливо активну акцію серед народів вільного світу не лише за звільнення українських політв'язнів, але також і за свободу й державну незалежність поневоленому українському народові та за ліквідацію російсько-большевицького колоніялізму й імперіялізму.

Закликаємо організовану українську спільноту у вільному світі посиленою працею і скріпленими зусиллями за звільнення ув'язнених членів Української Гельсінкської Групи Сприяння Виконанню Гельсінкських угод довести ділами, що труди і жертви членів цієї групи знаходять у нас всесторонню підтримку та що спільними зусиллями ми доб'ємось успішної реалізації їхніх і наших бажань — волі та державної незалежности українському народові.

ПРЕЗИДІЯ СЕКРЕТАРІЯТУ СКВУ

Листопад 1981

СУД НАД С. КОВАЛЬЧУКОМ ВИКЛИКАЄ ОГІРЧЕННЯ

Ню Йорк, Н. Й. — Щоденник „Ню Йорк Таймс" інформує у числі з 26-го жовтня ц.р., що у Філядельфії проходить денатуралізаційний процес над українцем Сергієм Ковальчуком, якому прокуратура, а згляд но Департамент справедливости, закидає співпрацю з нацистами під час Другої світової війни і участь у винищуванні 5,000 жидів у його рідній місцевості. Ковальчукові приписують також дві інші провини, а саме участь в українській поліції створеної, як пише газета, гітлерівською Німеччиною після окупації України, і кривоприсягу під час одержування американського громадянства.

Досі, — продовжує інформувати „Ню Йорк Таймс", — не зважаючи на чисельну участь у процесі українців і жидів, які зайняли місця одні по одній, а другі по другій стороні судової залі, не викликали таких контроверсійних суперечок між двома групами, як, наприклад, під час процесу над іншим українцем Володимиром Осідачем, який був позбавлений громадянства, але два місяці після процесу помер на недугу серця у Філядельфії.

Між присутніми є також багато членів Жидівської оборонної ліги, які також поділились ролями: одні пікетують приміщення суду домагаючись депортації С. Ковальчука, а інші сидять на залі процесу з опасками на яких великими літерами написано: „Жидівська справедливість".

Сергій Ковальчук вже є п'ятою особою, яку судять американські суди на домагання Департаменту справедливости менш-більш за ці самі „проступки". Процеси відбулися вже у Палм Біч на Флориді, в Клівленді, Огайо, Лонг Айленді, Н. Й., і Філядельфії. С. Ковальчук заховується на лаві підсудного спокійно, слухаючи свідків, які нібито знають його з поліційної служби в Любомлі і участи у винищуванні жидів в жовтні 1942 року. На запитання прокуратури він відповідає, що був цивільним службовцем в управі міста, а свідки мабуть взяли його за іншу особу, якщо йдеться про винищування місцевих жидів.

Процес над С. Ковальчуком викликав також реакцію серед місцевої української громади, число якої „Ню Йорк Раймс" подає на 40,000 осіб і які почувають себе „безсильною меншістю" з огляду на реакцію преси й інших засобів масової інформації.

„Тому, що ці засоби тенденційно інформують про такі випадки, як теперішній, населення, прочитавши слово „українець", ідентифікує кожного з нас антисемітами, а воно так не є", — заявила Олександра Швед, голова Ліги проти Знеславлення Українського Імени.

Як і в інших випадках прокуратура використовує на процесі совєтську „документацію" і фільми, вартість яких на думку оборони є мінімальна, бо сама інституція совєтського судівництва і органів КҐБ, які займаються підготовкою цих речей поставлена під сумнів. Оборонці С. Ковальчука зручно використовували цю обставину, а також відкинули категорично свідчення тих свідлів, які ніколи не бачили на очі Ковальчука, а говорять про „доконані ним злочини". Філядельфійська преса, а головно газета „Філядельфія Інквaєр" цитують слова д-ра Олександра Черника, О. Швед, проф. д-ра Петра Стерча, д-ра Аскольда Лозинського та інших, які висловили застереження до такого роду процесів і до спроб очорнити українську спільноту. Вони звертали увагу судді, що 'Москва спеціяльно використовує підфальшовану документацію, щоб загострити відносини між жидами і українцями.

Аллен А. Раєн, дирекрор Департаменту справедливости, заявив що відсутність напруження між жидівською і українською групами на процесі Ковальчука треба завдячувати ранішим мирним заходам лідерів обидвох груп.

У зв'язку з процесом, Ліга проти Знеславлення Українського Імени пригадує українцям, що допомогове конто в Українській щадниці при 1321 Лідлі авеню відкрите і там можна складати пожертви на оборону оскаржених українців. Число конта: 6321.

В ПОЛЬЩІ ІСНУЄ МОЖЛИВІСТЬ КОНФРОНТАЦІЇ

Варшава, Польща. — У зв'язку із запляннованим одногодинним страйком перестороги, що його минулого тижня заповіла вільна профспілка „Солідарність", ситуація в Польщі в загальному і відносини між профспілкою і урядом знову погіршились.

Уряд в дуже категоричній формі вимагає відкликання страйку, метою якого є запротестувати проти браку харчових продуктів, бо такий страйк, на думку урядових чинників, може дорешти знищити шанси відбудови польської економії і значно погіршить відносини уряду з профспілкою.

Західні кореспонденти підкреслюють, що вимога польського уряду і перестoрога на адресу профспілки була так сформульована, що вона не залишала сумніву про серйозність ситуації. Ген. Войцєх Ярузельскі, який крім становища першого секретаря Польської Об'єднаної Робітничої (комуністичної) партії сповняє ще функції прем'єр-міністра і міністра оборони, заявив, що він використовуватиме військо там де буде потрібно заступити робітників під час страйку, бо Польща не може дозволити собі навіть на одну годину перервання праці, якщо хоче оминути національної і господарської катастрофи. Крім того урядові речники заявили, що страйк був проголошений на вимогу радикальних кіл у профспілці „Солідарність", без належного усвідомлення, що вони діють на шкоду своїх членів і цілої польської спільноти.

Вміжчасі з Ґданьска до Варшави прибув голова Крайового комітету вільної профспілки „Солідарність" Лєх Валєнса і тут поширились поголоски, що він зустрінеться з прем'єром Ярузельским, хоч уряд і речники профспілки заперечили таку можливість. У такій атмосфері, — заявили речники профспілки, — ледве чи можлива яка-небудь зустріч з урядом, коли він приписує „Солідарності" „підривні дії" і саботування урядових постанов.

Відповідаючи на запити журналістів, секретар Департаменту оборони ЗСА Каспар Вайнберґер заявив на летовищі Андрус біля Вашінгтону, що польський уряд знайшовся в дуже трудній ситуації, бо Совєтський Союз наштовхує його гостро виступити проти свого власного народу. На думку Вайнберґера пряма інвазія совєтського війська чи військ Варшавського Пакту є більшою для Москви небезпекою, тому вона вибрала посередній шлях. Американський речник висловив надію, що польський нарід зуміє полагодити свої внутрішні справи без драстичних потягнень.

В Америці

ПРЕЗИДЕНТ РОНАЛД РЕҐЕН ПРОДОВЖУЄ розмови з сенаторами про справу продажі для Савдійської Арабії радарних літаків типу АВАКС й іншої зброї, на загальну суму 8,5 більйона долярів. Очевидно, Президент хоче використати ще останні години перед голосуванням в Сенаті, яке призначене на сьогодні, щоб переконати, зокрема противників продажі, що така трансакція є в інтересі загальної політики З'єднаних Стейтів Америки на Близькому Сході. Поінформовані особи кажуть, що Реґен розмовлятиме в першу чергу з тими, які досі не зайняли ще рішучого становища, щоб прихилити їх до пропозиції Уряду. Голоси щодо висліду голосування покищо поділені — демократи і противники кажуть, що справа вже перерішена і що Сенат більшістю голосів відкине пропозицію Адміністрації, а прихильники, в тому числі сенатор Говард Бейкер, лідер республіканської більшости в Сенаті, кажуть, що надії на прийняття урядової пропозиції ще цілковито не втрачені.

ПРОТИ ЗВІЛЬНЕННЯ НА ПОРУКУ ВБИВЦІ сенатора Роберта Кеннеді, Сіргана Б. Сіргана, який за добру поведінку у в'язниці мав би право вийти на волю вже 1-го вересня 1984 року, протестує щораз більше американців. Коли рознеслася чутка про можливіть звільнення Сіргана, першим проти такої можливости запротестував головний прокуратор стейту Каліфорнії, заявивши у листі до федерального судді, що таке звільнення може викликати неголування у населення і поставити під загрозу сенатора Едварда Кеннеді, вбити якого відгрожувався Сірган ще кілька років тому. Досі прокуратура отримала понад 3,000 листів з протестами у цій справі.

ЗАБЕЗПЕЧЕНЕВІ КОМПАНІЇ І ІНСТИТУТ ДЛЯ безпеки на шляхах запротестували проти рішення Адміністрації президента Роналда Реґена відкласти на необмежений час інсталяцію в автомобілях на 1983 рік автоматичних пасів чи повітряних мішків, які значно допомагали б рятувати життя водіїв авт і пасажирів у випадку катастрофи. Забезпеченеві компанії кажуть, що таке потягнення коштуватиме життя багатьох тисяч американців. Мотивом Адміністрації однак було упростити продукцію американських автомобілів і зменшити кошти продукції у зв'язку із загальною кризою в автомобільній індустрії.

ПОЛІТИЧНІ СПОСТЕРІГАЧІ КАЖУТЬ, ЩО поїздка президента Роналда Реґена до Мехіко, де він брав участь у міжнародній конференції, яка розглядала можливість допомоги індустріяльних країн недорозвиненим господарсько країнам так званого третього світу, була не тільки корисною, але також особисто скріпила авторитет Президента ЗСА в очах провідників багатьох країн-учасниць конференції в Канкуні. Вже сама присутність президента Реґена, його спокійний тон під час виступів і діловий підхід до обговорюваних справ, внесли відпруження серед тих делеґатів, які спочатку ставились ворожо, або холодно до З'єднаних Стейтів Америки. Очевидно, не обійшлося без пропаґандивбих виступів проти Америки прихильних до Совєтського Союзу чи Куби делеґацій. Сам Совєтський Союз не брав участи в конференції, бо, як кажуть політичні спостерігачі і аналітики, допомогу країнам третього світу повинні дати ЗСА і західні індустріяльні країни, а СССР і його сателіти, експортуватимуть тільки зброю і пропаґандивну літературу для підсичування політичних пристрастей.

НЕ ЗВАЖАЮЧИ НА збільшену активність американської прибережної сторожі, яка, діючи згідно з зарядженням президента Роналда Реґена, перехоплює і завертає кораблі та човни з еміґрантами з Гаїті, деяким човнам все одно вдається просмикнутись до американських берегів. В середу, 21-го жовтня, човен, на покладі якого знаходилось 86 гаїтських втікачів, приплив до берегів Флориди недалеко від Маямі Біч. Служба іміґрації і натуралізації не знає, що робити з такими нелегальними еміґрантами і покищо тримає їх у переселенчому таборі, аж до вирішення їхньої справи. Поліційні чинники заявляють, що це вже третій корабель з нелегальними еміґрантами з Гаїті, який зумів причалити до берегів Флориди від часу нового зарядження федерального Уряду.

У світі

ЦИМ РАЗОМ МОСКОВСЬКА ПРОПАҐАНДА накинулася на Вашінгтон, за те, що американська політика шукає зближення із Швецією. Усяку таку акцію Москва зразу кваліфікує, як акцію звернену проти СССР. Свої обвинувачення Москва опирає на тому, що недавно в Стокгольмі перебував секретар оборони ЗСА Каспар Вайнберґер, який відбув різні політичні розмови, а крім цього виступив публічно зі з'ясуванням цілей і метод американської світової політики. Совєтська преса атакує ЗСА, вважаючи, що Швеція є сферою її впливів і тому американську активність на її терені вона рішуче поборює й відкидає.

В ЕЛЬ САЛЬВАДОРІ ДАЛІ З ПЕРЕМІННИМ щастям розвивається боротьба лівих партизан з урядовими військами. Після зірвання важливого моста, який сполучував дві провінції понад рікою Лємпа і який називався Золотим мостом, партизани напали на охоронні пункти в тій самій околиці. Їхній напад урядові частини відбили без труду, але партизанського угрупування не розбили, бо партизани застосували тактику „удар і втікай". Зате урядові війська перевели з успіхом очищувальні акції в районі міст Трес Каллєс та Хукуаран. В обидвох випадках їм пощастило оточити партизанські угрупування й розбити їх та залишки примусити до втечі, залишивши зброю.

КОМАНДУВАННЯ ПАРТИЗАНСЬКОГО РУХУ, проти Марокко, Полісаріо, подало до відома, що його з'єднання збило марокканський гелікоптер, в якому загинуло три вояки залоги. Одночасно з тим командування повідомило, що його відділи мали більший бій з урядовими військами Марокко, в якому вони завдали великих втрат марокканцям. Згідно з даними партизанки партизани вбили 30 марокканських вояків, а 19 взяли в полон. Партизани Полісаріо також, згідно з повідомленням його командування, розпоряджають щораз кращою зброєю, в тому ракетами й модерною протипанцерною артилерією.

НЕВІДОМИЙ ТЕРОРИСТ ЗААТАКУВАВ у Римі турецького дипломата Ґокберка Ереґекона. Дипломат відповів вогнем з пістолі і змусив терориста до втечі. Згідно з отриманими даними терорист був поранений і тому є надія напасти на його сліди. Поліція не подала ніяких ближчих даних, хто міг бути тим терористом, але загальна опінія в пресі є, що це була чергова акція вірменських патріотів, які мстяться за великі різні вірменського населення, які мали місце 1915 року і на початку цього століття. Жертвою тих турецьких акцій згинули сотні тисяч вірмен.

НЮ ЙОРК СВЯТКУВАТИМЕ ЛИСТОПАДОВІ РОКОВИНИ

Ню Джерзі (Л. В.). — Щоб поділитися з редакцією „Свободи" своїми плянами відзначення Листопадового зриву в Ню Йорку, відвідали редакцію в четвер, 15-го жовтня, Михайло Шпонтак, голова Комітету Об'єднаних Українсько - Американських Організацій (КОУАО); Лідія Крушельницька, керівник Студії Мистецького Слова, і письменник Іван Керницький, п'єсу якого ставитиме Студія.

Іван Керницький, Лідія Крушельницька і Михайло Шпонтак.

Цьогорічне відзначування Першого Листопаду Комітет КОУАО задумав дуже оригінально. Крім недовгої промови, що її виголосить мгр Орест Питляр, не буде традиційних деклямацій, співу, коротких монтажів, і подібного, а натомість — буде поставлено триактовку п'єсу Івана Керницького (одну з десяти п'єс цього письменника-драматурга) під назвою „Листопадовий День" або „Яворівський Решетник". П'єсу написав фейлетоніст - гуморист майже сорок років тому і вона не була в цілості ставлена ані опублікована, за вийнятком кількох уривків у „Альманаху" УНСоюзу за 1966 рік; та короткі уривки з неї ставив театр Шашаровського колись у Філядельфії. Саму ж п'єсу письменник написав на замовлення о. д-ра Сапруна у Львові для Театру Юного Глядача, яким отець опікувався.

Вистава відбудеться в неділю, 1-го листопада, о годині 2:30 по полудні в залі Стайвезант середньої школи при 15-ій вул., поміж Першою і Другою авеню.

За постановку п'єси, яку автор І. Керницький назвав „сценічними картинами" — цих картин є три і шість дійових осіб, — з ентузіязмом взялися студійці понад півроку тому. Інтенсивна праця над п'єсою ведеться далі; тепер остаточно вигладжуються деталі постановки. Маестро Лідія Кру-

(Продовження на стор. 4-ій)

КОНЦЕРТ „ПРОМЕТЕЯ" В БАФФАЛО

Баффало, Н. Й. — В суботу, 7-го листопада ц.р., о год. 7-ій вечора в залі МекКінлі гайскул при 1500 Елмвуд авеню відбудеться концерт українського чоловічого хору „Прометей" з Філядельфії під диригентурою Михайла Длябоги і при акомпаньяменті Ірени Пелех. Концерт присвячений Листопадовому Зривові і його спонзорує Відділ УККА в Баффало. Вступи: 5 долярів від дорослих, 3 доляри від студентів і пенсіонерів.

КЛІВЛЕНД ВШАНУЄ Б. ЛЕПКОГО

Клівленд, Огайо. — В неділю, 8-го листопада ц.р., о год. 5-ій по полудні тут в залі Святопокровського Осередку при 6812 Бродвю ровд на Пармі відбудеться святочний концерт на пошану поета і письменника Богдана Лепкого у 109-річчя з дня народження. Квитки в ціні 4, 3 і 1 дол. можна вже набувати у „Самопомочі", „Дністрі", „Базарі" та інших відомих місцях. У програмі сольові точки, деклямації, виступи бандуриста тощо.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda USPS (30-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members 65¢ a month. Change of address — 50¢. Make checks or money orders payable to "Svoboda"
Postmaster: Send address changes to "Svoboda", P.O. Box 346, Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою — За зміст оголошень Редакція не відповідає

Передплата на рік $40.00; на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00. Для членів УНСоюзу 65¢ міс. За кожну зміну адреси — 50¢. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J 07303

Початковий успіх

Конференція 22-ох держав у Канкуні, Мехіко, була першим конкретним кроком до реалізації нової ініціятиви ЗСА в справі міжнародної співпраці в ділянці всебічної допомоги відсталим господарсько країнам. Відсталі господарсько країни, країни „півдня", вимагали від країн півночі неймовірної й нереальної щодо обсягу й форми допомоги й через те конференції в тій справі завжди були форумом конфліктів і потягали за собою дальше завогнення. Конференція в Канкуні закінчилася початковим успіхом.

Конференція ця виросла на тлі довготривалих господарських розмов „південь-північ", які закінчилися тотальним провалом на весні цього року. Конференція в Канкуні була новим початком і від неї залежало, чи і на якій базі можна буде продовжати їх у майбутньому. Завдяки рішучій і реальній поставі делегації ЗСА на чолі з президентом Роналдом Реґеном пощастило ту базу накреслити й цілу справу спрямувати до реальної розв'язки.

Дотепер ці безконечні розмови відбувалися в рамках ОН під величезним тиском Москви, хоч вона в них участи не брала. Совєтський Союз оправдував свою неучасть тим, що, мовляв, Росія ніколи не була колоніяльною державою і нею не є. Хоча цинізм того російського становища такий очевидний, ні одна великодержава, навіть ЗСА, не зважилися перевести на форумі ОН рішучої кампанії проти нього та доказати, що Росія колоніяльною державою була сотні років і єдиною між державами світу нею залишиться. З огляду на те, що ЗСА сьогодні найпотужніша економічно й технічно держава, всі звертали на них очі, як на осередок усілякої більшої громадської допомоги. А до того ворогам ЗСА, а в першу чергу Москві, вдалося закріпити переконання серед малопоінформованих представників відсталих держав, що ЗСА — це колоніяльна потуга. Хоча ЗСА ніколи на ділі колоніяльною потугою не була, колоній фактично не мала, а їхня зверхність над іншими країнами була короткотривала й кінчилася, як у випадку Філіппін, наданням, або приверненням їм самостійности, все таки вони, на думку відсталих країн, мали нести основний тягар допомоги.

Попередні американські уряди занадто ліберальні у свому поступуванні в відношенні до держав Третього світу ніколи не перевели акції проти тієї перверсії фактичного стану, ані не відкинули рішуче й категорично тих неоправданих тверджень, ані неймовірних претенсій, що їх висували країни „півдня", і за їхніми плечима Москва і щойно уряд президента Реґена взявся до того. Першим кроком у цьому напрямі була конференція в Канкуні. Мехіко й невтральна Австрія перебрали на себе обов'язок вислати запрошення на ту конференцію. ЗСА і особисто президент Реґен зразу рішуче заявили, що є проти участи в ній Куби, а головно її комуністичного лідера Фіделя Кастро, який переводить кампанію наклепів на ЗСА та на їхніх провідників і займається протизаконними акціями на міжнародному терені й сприяє, та сам поповнює різні злочини. Совєтський Союз відмовився взяти участь, бо „Росія не була і не є колоніяльною державою". Відсутність на конференції в Канкуні тих двох підбехтувачів та їхніх головних союзників створили першу передумову речевих нарад. Завдяки тому ЗСА могли також вказати, що на майбутнє вони не заінтересовані в несенні допомоги тим країнам, що ширять неспокої в світі та нападають на інших, ані тим, які ведуть проти ЗСА акцію.

Президент ЗСА Реґен не мав легкого завдання на конференції в Канкуні. Більшість її учасників воліли б, щоб отримувати якнайбільше допомоги й диспонувати нею до вподоби. А президент Реґен висунув іншу вимогу: вся допомога має йти на означені господарські цілі, а не на розбудову бюрократії, або на політичні синекури. Ціллю господарської допомоги мусить бути збільшити приватну господарську ініціятиву в країнах, яким допомагається, бо лиш таким чином можна створити широку базу під зміцнення господарської динаміки. Після закінчення конференції Президент був в праві сказати: „Ми не тратили часу на нереальні й реторичні пописи, чи на неосягальні цілі. Ми займалися прагматичними розв'язками до проблем розвитку, зусиль забезпечити постачання харчів та розвитком аґрокультури. Ми дискутували над шляхами якими нерозвинені країни можуть збільшити продукцію енергії в себе та переглядали монетарні й фінансові питання.

Завдяки тому конференція в Канкуні закінчилася початковим успіхом. І тому коли в майбутньому пощастить втримати дальші наради в тих самих рамах, тоді треба очікувати дальших успіхів. Одначе міжнародні сили, які хотять перетворити її на форум для своєї пропаґанди, ще не здали своїх позицій і тому ЗСА та їхні союзники будуть змушені відбити ще один їхній наступ.

Ярослав Гайвас

ПІДСТАВИ ПОЛІТИКИ ЄГИПТУ

I

Смерть президента Єгипту Анвара Садата була не лише великим потрясенням для Єгипту, але також межовим каменем між двома етапами його сучасного розвитку. Новий президент генерал Госні Мубарак підкреслює на кожному кроці тяглість політики єгипетського уряду, свою органічну чуттєву й ідеологічну пов'язаність з покійним президентом і напрямними його діяльности, але, не зважаючи на це, один етап в Єгипті закінчився, а починається другий.

Перебрання влади після смерти Садата Мубараком і його співробітниками, тими самими, що були при Садаті, технічно пройшло без будь-яких потрясень і скреготів, хоч цього побоювалися як в Єгипті, так і за кордоном приятелі сучасного Єгипту. Межова обережність нового єгипетського проводу перед і в часі похорону Садата з одного боку, а з другого — рішучість і готовість силою відбити всякий удар до того причинилися. Але після стабілізації, яку осягнув новий режим довкола Єгипту почалися маневри. Одні — з метою скріпити його місце й становище в дотеперішньому укладі сил і союзах, а другі — його звідти вирвати. Першою ластівкою тих маневрів була телеграма генерального секретаря КПСС Леоніда Брежнєва до Мубарака після обрання останнього президентом. Крім ґратуляцій і побажань Брежнєв висунув пропозицію зближення між СССР і Єгиптом. Брежнєв телеграфував: „Запевняю вас, що ваша готовість поліпшити стосунки між Египтом і совєтським Союзом в інтересі народів обидвох країн та для осягнення справедливого миру на Середньому Сході завжди зустріне зі совєтського боку зрозуміння і підтримку". За тими словами совєтського „шефа всіх шефів" пішли кроки різних совєтських сателітів, які зачали говорити про потребу миру з Єгиптом. Очевидно, все це з метою вирвати його зі союзу зі західнім світом. Йдеться про велику ставку і вороги Заходу готові за неї заплатити високу ціну, але, на щастя, виглядів на її здійснення по, лінії їхніх бажань немає.

Долю країни і великих суспільно-політичних рухів визначують ідеї, на які вони зорієнтовані і люди які їх утілюють в життя. Керівні особистості сучасного Єгипту – загальновідомі. Свій історичний іспит вони здали в кризі, коли від куль вбивників загинув їх провідник президент Нассер. Ніякої боротьби за владу, ні хвилі хитань — і Єгипет вийшов з кризи. З великим подивом можна згадувати міністра оборони генерала Абдель Галіма Ґазаля, який ранений і облитий кров'ю відмовився від лікарської допомоги і керував акцією з трибуни, де ще лежали ранені й убиті, а де ще перед хвилиною лежало тіло Садата або президента Мубарака, який непохитно підкреслював і впевнював інших: Діло йде наміченим шляхом і хай кожен виконує свій обов'язок! Такі це люди, але на яких фундаментах будують вони свою політику, яка є їхня візія майбутнього, які вартості найважливіші в їхньому житті та яка їхня гієрархія? Що переходове, та може бути тільки тимчасовою ціллю, а що велика і незмінна мета?

З історичної перспективи

Президент Мубарак після заприсяження і формального перебрання посту президента й керівника єгипетської держави виголосив промову, в якій є відповіді на поставленні вгорі питання. Мубарак представив існуючу в Єгипті дійсність і цілі, до яких він тепер стремить в історичній перспективі. Він так бачить єгипетську революцію, яку йому тепер прийшлося очолювати. „Ми мусимо завжди пам'ятати, що здобутки нашого упавшого героя (Садата) не почалися з нічого. Вони пов'язані з довгою боротьбою єгипетського народу і є природним розвитком процесу того революційного руху, який тягнувся століттями, а був укоронований революцією 23-го липня, яку розпалив і вів великий єгипетський провідник Ґамаль Абдель Нассер. Ця революція закінчила імперіялізм, февдалізм, зламала кайдани підпорядкування, які безнадійно утискали народи Третього світу".

Революційні зміни, які заіснували за Садата, виросли з дійсности, створеної з доби Нассера. Природний процес росту, звільнення й розбудови єгипетського народу проявляється у різних формах, а на різних етапах він реалізує такі конкретні цілі, які відповідають потребам тих етапів. Цей розвиток не є прямим шляхом. Він переплетений успіхами й невдачами, здобутками й помилками. Нассер зі своїми неймовірниме здобутками, як вирвання Суезького каналу з рук західніх держав і своїми неймовірними помилками, як тісне пов'язання з Совєтським Союзом був ланкою в тому великому революційному процесі, який переходить Єгипет від визрівання національних сил у колоніяльних умовах, через усунення короля Фарука (1952) і аж досьогодні. Був нею, черговою ланкою і Садат на зовсім іншому історичному етапі.

(Продовження буде)

Святослав Караванський

Дружня бесіда

ПИТАННЯ: Чи не вважаєте ви, що кликати людину добродієм є ліпшим зверненням до неї, як „пан"? (П. Чорномор)

ВІДПОВІДЬ: У літературній мові ми вживаємо обидва ці слова, і кожне має свій стильовий відтінок. Я вживаю обидві форми звертання залежно від тексту чи ситуації. Я не бачу сенсу у віддаванні переваги якійсь одній з двох форм за рахунок іншої. Наявність стильових варіянтів свідчить про багатство мови. Звертання „пан" утвердилось в українській офіційній мові і дуже поширене серед українців вільного світу. Навряд чи є доцільно міняти те, що склалося традиційно. Не треба забувати, що жива мова це джерело і, заразом, координатор мови літературної.

ЗАУВАГА ЧИТАЧА: у „Дружній бесіді" кілька разів вжито слово „різниця". В Україні слово „різниця" вживається в розумінні місця, де б'ють худобу на м'ясо. Я думаю, що краще вживати слово „ріжниця". (П. Чорномор).

ВІДПОВІДЬ: Я згоден з вами, що краще вживати слово „ріжниця", хоч з другого боку — слова можуть мати і кілька значень. Затим, що ми не маємо у вільному світі науково розробленого правопису і відповідного до цього правопису ортографічного словника, важко знайти мірило, на яке рівнятися. кожна редакція має свій правопис. Кожен автор так само. Тому думати і вболівати над словом обов'язок кожного члена ґромади. Я особисто із зрозумінням прислухаюсь до кожного зауваження читачів.

ВИТЯГ З ЛИСТА: Ваші „Дружні бесіди" у „Свободі" дуже мені подобаються і це єдина річ там, що я люблю читати.(І. Пасічник)

ВІД АВТОРА: Думку І. Пасічника поділяють, очевидно, і деякі органи преси, які час від часу передруковують „Дружні бесіди". Як автор, я проти таких передруків нічого не маю, тільки, мені здається, що тим, хто передруковує те, що з'явилося в іншому виданні, слід вказувати, звідки вони передрукували матеріял. Така традиція журналістичної етики, яка спирається з одного боку на право автора, а з другого — на право видавця. Отже, користуючись із благ вільного світу, слід також шанувати і правила, вироблені і прийняті віковою традицією у цьому світі. Такі міркування змушують мене звернутися до шановних редакцій з наступним проханням:

1. Передруковуючи мої матеріяли, вказувати джерело, з якого матеріял передруковано. (Це не стосується тих випадків, коли я сам пришлю редакції свій матеріял).

2Не робити жадних змін у тексті і не давати текстам власних заголовків, як це зробила одна газета, злучивши декілька моїх бесід під загальною назвою „Національна трагедія". Я не давав такого заголовку своїм статтям і таку статтю слід підписувати не одним, а двома прізвищами, бо це вже співавторство. Знову ж таки, згідно із журналістською етикою, співавтори мусять погоджувати свою співпрацю. Я не проти співпраці, а радше, навпаки, за неї. Тільки в такому разі той, хто хоче співпрацювати зі мною, хай звернеться до мене по мою згоду. Коли ж цього не робиться, то матеріял треба передрукувати без жадних змін, включаючи сюди і заголовок.

Отже, моя просьба — не порушуймо не то що журналістичної, а і звичайної людської етики.

Іван Кедрин

„БЛАГОСЛОВИ, ВЛАДИКО!"

На сторінках „Свободи звернено вже увагу, що на тлі теперішнього розґардіяшу громадського життя в Америці, на тлі неладу, пустки у проводі та щораз більшої апатії, сталися події, які підбадьорюють і стають джерелом віри, що може, не все пропало, не все таке погане, як назверх здається. Це події в житті наших Церков: святкування ювілею Стемфордської епархії та інтронізація нового єпископа-помічника у філядельфійській єпархії перетворились насправді в національно-релігійні манiфестації із нотками всеукраїнського, не тільки суто релігійного, але й громадсько-політичного характеру.

Знаємо із всесвітньої історії, що не раз у проводі громади, народу, держави ставали духовники. Кардинал Рішельє був тією особою за правління Людовика XIV у Франції яка довела тодішню Францію до шпилю блеску і могучости та спонукала названого володаря сказати „Держава –це я". Православний архиєпископ Макаріос є і тепер прем'єром Кипру. Не хочемо наводити прикладу з теократичною системою правління в Ірані, бо тамошні аятолли вкрили поганою славою свою країну, яку поступово, але вперто і послідовно доводять до руїни.

Ці приклади не дають паралелі до наших американсько-українських відносин. Ніхто з існуючих Владик не стане безпосередньо у проводі ні одної з загирених централь українського громадсько-політичного життя у діяспорі. Але вони всі разом і кожний із них зокрема можуть відіграти благодатну ролю у приверненні ладу і правопорядку в громаді. Новий Митрополит Української Католицької Церкви в Америці, Владика Стефан Сулик, промовляючи недавно на оселі СУМ-А в Елленвіллі сказав стовідсотково правильні слова: „Що варта молитися кожної неділі у церквах 'Боже, нам єдність подай', як не має у серцях любови ближнього?" А ми додали б ще: „Як нема політичної мудрости і нема того здорового хлопського розуму, що наказує в сучасній трагічній для України добі єднатися, а не розпорошуватися!"

Ніхто не вимагає того, що неможливе, щоби будькотрий з існуючих наших Владик очолив безпосередньо централю централь, якою повинен бути Український Конгресовий Комітет Америки, чи став президентом Державного Центру УНР на чужині або перетворив Секретаріят СКВУ у живу, активну, популярну й авторитетну керівну установу. Це речі неможливі, дармащо теперішній Єпископ — помічник Філядельфійської єпархії протягом свого однорічного урядування, як віцепрезидент УККА доказав, що він знає, що в такій різновидній установі треба зберігати баланс і що треба керувати тією установою не авторитетними наказами та механічним переголосовуванням контроверсійних справ, а безперервними компромісовими постановами і що не слід переступати меж існуючого статуту.

Але ця щаслива для нас обставина цо у проводі однаково Української Католицької як Української Православних Церков в Америці опинилися люди з глибоким громадським почуттям та розумінням історичного імперативу єдности, ця обставина може позитивно і практично вплинути на оздоровлення відносин. Знаємо якою реальною силою у громадсько-політичному житті є публічна опінія, громадська думка. Це ніби абстрактне поняття має величезне реальне значення — воно штовхає до конкретних діл, які змінюють характер існуючої дійсности. Якщо в усіх українських католицьких і православних церквах в Америці кожної неділі духовники у своїх проповідях товкмачили б вірним, що любов ближнього у громадсько-політичній дійсності означає співпрацю з інакодумаючими — то ця правда защепилась би в умах і почуваннях всіх тих, хто цієї правди ще не знає чи знати не хоче. Якщо всі українські католицькі і православні духовники щонеділі з'ясовували б практичне значення молитви „Боже, нам єдність подай", то ця молитва перестала би бути тільки гарним співом, яким закінчується Богослужбу. Якщо наші католицькі і православні духовники у своїх проповідях звертали б більше уваги не тільки на з'ясовування даної притчі з відчитаної Євангелії, але й присвячували більшу увагу існуючій українській діяспорі, — там, в Україні, і тут, у діяспорі, на поселеннях українців у вільному світі, то це мусіло б впливати на формування загальної громадської думки. І поручити таке духовникам можуть тільки їх зверхники — Владики.

Знаємо на основі фактів, що загальна українська громадська думка у вільній українській громаді в діяспорі прагне єдности, прагне правопорядку. Знаємо з безлічі конкретних фактів, що загальна українська громадська думка звернулася проти порушників правопорядку. Хто заперечить, що впав авторитет Українського Конгресового Комітету в Америці?! Залишмо на боці причини, не продовжуймо дебат і суперечок, чому так сталося, але цим разом обмежімся до ствердження, що, прийшов упадок авторитету тих провідних наших установ. Прий-

(Закінґення на стор. 4)

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

МАЙБУТНІЙ ТИП УКРАЇНЦЯ?

Редакція „Веселки" отримала листа, який може послужити матеріялом громадянам, що інтересуються проблемою майбутніх форм нашого національно-громадського життя на поселеннях після того, як старше покоління відійде від активного життя.

Прізвище автора листа неважне, тому подаємо тільки його ініціяли „В. Г." з Ошави, Канада. Погляд, висловлений у листі, є не тільки особистим поглядом автора й його дітей (синів), але поділяють його й інші громадяни та молоді люди:

„Старший мій син нарікав, що в „Веселці" тільки про Україну. Я запримітив, що мої сини вважають себе українцями, гордяться успіхами української спільноти, але про Україну думають як про ще одну державу в Европі і — це все. Це свого роду тип українця-канадця, що дбає про розвиток української спільноти тут, у Канаді, а Україні тільки співчуває.

Щодо читання журналів, то англомовна школа виховує дітей зовсім інакшим способом і читання книжок і журналів не є в їх пляні")?!)

Редакція „Веселки"

„Листи читачів" повинні бути не довші, як одна сторінка машинопису, друкована через два інтервали. Лист повинен торкатися тем, порушених тільки на сторінках „Свободи". Реагувати слід до десяти днів після опублікування матеріялу. Якщо лист пишеться рукою, то слід писати його чітко і виразно і також з великими відступами поміж рядками. Редакція застерігає за собою право скорочувати листи й виправляти мову, як і скреслювати різкі вислови.

Іван Головінський

ЗАЛЬЦБУРЗЬКА ГІМНАЗІЯ

Промова виголошена на 7-му З'їзді Зальцбурзької гімназії на Союзівці.

(Сьомий з'їзд колишніх учнів і професорів Зальцбурзької гімназії відбувся при численній участі 3-го і 4-го жовтня 1981 року на Союзівці. З'їзд присвячено світлій пам'яті професорів — Миколі Кокольському і Миколі Матієву Мельникові. На з'їзд прибули професори і учні з Канади, з усіх кінців ЗСА, а навіть із Австрії. Цей з'їзд один із найкращих під кожним оглядом, приготовили колишні учні восьмої кляси — перший матуральний випуск).

Цього року минуло вже понад 30 літ від часу, коли замкнулися двері Зальцбурзької гімназії, а ми роз'їхалися по усіх континентах світу шукати своєї долі. Багато дечого змінилося за цих минулих 30 років і хоча ми залишилися духом молоді та невблаганний час залишив свої сліди і немає із нами тут сьогодні багатьох дорогих наших виховників.

У боротьбі за щоденне існування, ми включились в американське темпо життя, але ми завжди знаходили час, щоб, зустрінувшись, відновити давню дружбу, перенестися думками в чарівну країну нашої молодости та застановитися над метою нашої життєвої мандрівки в діяспорі.

Сьогодні в руслі нашої свідомости минуле і сучасне — це тільки безперервний потік почувань, у якому затерлися межі часу.

Перенісшись думками у наші мрійливі юнацькі роки, нам здається, що довкола нас — не стіни Союзівки, а приміщення Зальцбурзьких бараків, що зараз відкриваються двері і перед нами стануть улюблені наші професори, яким призначений цей вечір — проф. Микола Матіїв Мельник і проф. Микола Кокольський.

Ми згадуємо їх сьогодні разом, бож багато подібностей було між ними у їхньому страдальному житті, у їхній виховній праці із молоддю, у їхніх світоглядах і переконаннях, серед яких вони обидва залишили туземне життя. Вони були майже ровесниками. Проф. Кокольський народився 1889 року, а проф. Мельник 1890 року.

Вони обидва безмежно любили свій рідний край і станули в його активній обороні в пропам'ятній визвольній боротьбі 1918-го року.

Професор Микола Кокольський закінчив гімназійні студії в Тернополі, філософічні у Відні 1914-го року. По закінченні студій учителював у приватній українській гімназії в Городенці до 1918-го року, а з проголошенням своєї держави став добровольцем у ряди Української Галицької Армії. Як здисциплінований воїн переживав глибоко дні слави і дні невдач.

А коли:...„засумувала трембіта та по всьому світу, що пропало галичанам сорок тисяч цвіту...і коли — „як встоятись не було сили... — до краю виснажений тифом повертається у 1920 році додому. Якийсь час переховувався перед польською поліцією, але невдовзі за допомогою проф. Михайла Соневицького дістає посаду в українській приватній гімназії в Чорткові, де працює до 1922 року. У тому році проф. Кокольського призначено до державної української гімназії в Стрию. За німецької окупації проф. Кокольський був короткий час членом тимчасової української управи міста Стрия, одначе невдовзі знову повертається до педагогічно-виховної праці.

Крім учительської праці, він друкував свої статті і поезії у „Стрийських Вістях", а у „Краківських Вістях" появлялися його природознавчі фейлетони. З його віршів і оповідань пробиваються глибокі етично-моральні засади, безмежна любов до обездоленої батьківщини та своєї родини.

З наближенням большевицького фронту, проф. Кокольський вибрався пішки з родиною із Стрия до Лавочного. Перебувши три тижні у переходовому таборі в Штрасгофі, дістав працю лісового робітника у Вінервальді.

Роки перебування проф. Кокольського в Зальцбурґу, його суспільна, а особливо педагогічна праця є усім нам загальновідомі. Для нас усіх дорогий професор був не тільки учителем, який навчав, але в першу чергу педагогом-виховником, який виховував нас прикладом цілого свого життя.

У 1947 році приїхав проф. Кокольський з родиною до Ню Йорку, де знову включився у педагогічну і суспільно-культурну працю. Та не довго довелося працювати йому в Нюйоркській громаді. 20-го березня 1955 року передчасно перестало битися його серце, далеко від золотих ланів рідного Поділля, від улюбленої ним України.

* * *

Професор Микола Матіїв — Мельник народився 1890-го року в селі Яблонові на Покутті. Гімназійну освіту закінчив у Коломиї, а університетські студії в Чернівцях і у Львові, де студіював під впливом таких відомих професорів, як: Степан Смаль-Стоцький, Олександер Колесса і Кирило Студинський. З вибухом Першої світової війни він, як доброволець, вступив в ряди леґендарних Українських Січових Стрільців. З ними перейшов усі страхіття війни, боротьби з большевицькими бандами, голод і пошесть тифу. А коли замовкли гармати і закінчилася відкрита збройна боротьба, він повернувся у рідні сторони, щоб служити народові як педагог та продовжувати змагання за наші національні ідеали своїм полум'яним словом, як поет та письменник.

Як педагог проф. Мельник учителював у приватних гімназіях Рідної Школи в Чорткові, Станиславові та вкінці в гімназії Сестер Василіянок у Львові. Коли большевики зайняли Західню Україну в 1944-му році, проф. Мельник опинився із нами в таборі біженців в Зальцбурґу. У суспільно-громадському житті брав живу участь в організації Спілки українських науковців, літераторів та мистців, де виконував функцію секретаря аж до свого виїзду за океан.

Як педагог, проф. Мельник цілою своєю душею старався передати молоді любов до України та життєвий світогляд опертий на традиціях християнської моралі й етики. Колишній учень проф. Мельника із гімназійних часів у Станиславові, Олександер Новицький так описує його світогляд: „Над ним чувало велике серце патріота, яке в однаковій мірі любило творчу працю за письменницьким столом і педагогічну для української молоді".

(Закінґення на стор. 4)

Мирослав Трач кандидує на посла до Манітобського парляменту

У чергових манітобських провінціяльних виборах кандидує від Ліберальної партії окрузі Інкстер відомий у Вінніпегу український громадський діяч Мирослав Трач.

М.Трач — молода, освічена, енерґійна людина, яка готова поставити всю свою молоду силу на службу суспільства, на захист його інтересів. М.Трачеві 39 років. Він одружений з Орисею Пащак Трач; вони мають двох синів, Бояна й Добряна; сам він виростав в Ню Йорку, де був членом Пласту та інших українських організацій.

Він є федеральним урядником Поправних услуг Канади. Вже другий рік М. Трач є членом Державної парольної ради на Західню Канаду.

Вихований в українських молодечих організаціях, М. Трач з наймолодших років почувався невід'ємною частиною організованого суспільства. Він дуже скоро включився в активну українську та загальноканадську громадську роботу. Він є членом Українського католицького клеру; колишнім членом Ради та скарбником Манітобської Асоціяції постійної освіти; колишнім директором Інституту безперервного навчання.

Основні цілі, які ставить перед собою Мирослав Трач і намагатиметься їх здійснити, є такі: розвиток культурних надбань через існуючі культурні інституції; — пропорційна страхова допомога (анемплоймент іншуранс) робітникам, які працюють лише частково; — пенсійне забезпечення, що переходитиме (матиме свою тяглість) разом із зміною праці; — альтернативні форми житлових будинків та субсидії на рент для громадян старшого віку; — провінційна комісія іміґрації; — підвищення урядової фінансової допомоги школам; — мораторій на банкові закриття (форкложур) застав (мортґеджів); — акт доступу до інформацій (фрідом оф інформейшин).

М. Трач апелює до всіх виборців дільниці Інкстер допомогти йому зреалізувати його цілі та його найкращі заміри. Віддавши свій голос на М.Трача, українці будуть гідно репрезентовані в манітобському парляменті.

Н.Н.

Танцюристи в Гюстоні

Український Танцювальний і Музичний Ансамбль Гюстону недавно закінчив останнім виступом літній сезон. На кожному виступі публіка його вітала теплими оплесками, а деякі виступи передавали через місцеві телевізійні канали.

Передавалися такі виступи: Народний фестиваль у Гюстоні, річний концерт Товариства Европейської Фолкльористики-струнна оркестра Гюстону, яка виступає з народними піснями східньоевропейських країн; літній фестиваль Симфонічної Оркестри Гюстону : День свв Кирила і Методія (спільний фестин чеських, польських та українських громад Гюстону); і Народний фестиваль Тексасу в Сан-Антоніо.

Члени танцювального ансамблю : Марійка Мацько провідник, Ерик Гейман, Оля Головка, Оля Ґенсьор–Франческіні, Соня Ґенсьор, Марія Білик Кінг, Маріянна Лаврик, Володимир Романко, Тарас Романко, Ненсі Юкневич-Рулман, Стефан Соколик, Марта Ушак, Памела Ушак, Усама Фера і Стефан Шоенфелдт.

Музичний ансамбль складається з таких осіб: Евген Кухта, диригент; Даяна Бартон, Кеннет Кнезик, Володимир Поповський, аранжер, і д-р Іван Романко.

Ансамбль готується до виступів 21-го, 22-го, 28-го, 29-го листопада та 5-го й 6-го грудня ц.р., на сценах Міжнародної Різдвяної Оселі, що відбуватимуться в Шуленберзі, Тексас. Українці, які перебуватимуть на терені Тексасу в листопаді чи у грудні, можуть використати нагоду і побачити рідні танці та послухати рідну пісню у природному оточенні Оселі.

Ансамбль влаштовує осінню Забаву, яка відбудеться 7-го листопада ц.р. о годині 7:30 вечора в українській церковній залі при 9201 Медовшайр, в Гюстоні, Тексас, на яку запрошує українську громаду Гюстону й околиць.

За інформаціями про майбутні виступи ансамблів чи про імпрези, влаштовані ними, слід телефонувати на числа: (713) 496-0609; (713) 869-1597; (713) 789-0239

О.Г.

ПЕНТАГОН, А ЗГЛЯДНО КОМАНДУВАННЯ повітряних військових сил, обрали компанію Нортроп, як головного контрактора для продукції нового бомбовика-невидимки, якого не буде видно на ворожих радарах. Як відомо, противники З'єднаних Стейтів Америки підняли були свого часу велику пропагандиву кампанію проти цього проєкту, який щойно тепер буде зреалізований, бо адміністрація Джіммі Картера з невияснених причин чомусь зволікала з продукцією цього типу бомбовиків.

Виступ Ярослава і Іванни Климовських у Лос Анджелесі

Перший гостинний виступ довгорічних працівників на українській сцені— Ярослава та Іванни Климовських відбувся тут у неділю, 11-го жовтня ц.р. в домі УКО. В репертуар входили: „гумор Язичинської", який фахово був переданий Іванною Климовською, вправне доповнювання гуморесок Ярославом Климовським, який також виконував обов'язки конферансьє, та інтродукція ним написаного драматичного твору, базованого на старогрецькій мітології і „Електра, першу частину якої прочитано присутнім.

Вітав гостей голова УКО Богдан Стус, а довголітня діячка на культурно-громадській ниві, невтомний редактор „Вістей" Оля Муць розпочала цей вечір майстерно зредагованим вступним словом. Присутні привітали гостей та їхні виступи щирими оплесками, а після закінчення мистецької програми особисто висловлювали свої враження та бажали їм довгих років творчої праці на українській сцені.

Святополк Шумський

Українці в Австралії...

(Продовження зі стор. 1-ої)

Міжнародна амнестія, яка займається обороною в'язнів не тільки в СССР, але також в інших країнах світу.

Але, як інформує редакцію „Свободи" її кореспондент Омелян Бучацький, на цьому акція оборони Ю. Шухевича не кінчається. Це тільки один з її проявів. Треба сказати, що ініціятором створення комітету оборони була д-р Ірина Шухевич-Строкон, родичка Юрія. Від грудня 1979 року, тобто від часу постання цього комітету, зроблено чимало. Поодинокі члени увійшли в контакт з австралійськими урядовими чинниками і парляментаристами обидвох партій, а багато австралійців дуже позитивно поставились до оборонних акцій, обіцяючи свою підтримку. Серед прихильників знаходиться також колишній прем'єр-міністер австралійського уряду Біллі МекМагон, міністер імміграції МекФі, міністер закордонних справ Пікак та багато інших видатних особистостей.

Окрему оборонну акцію Комітет веде серед австралійської інтелігенції — професорів університетів, письменників і поетів, журналістів та людей інших професій. Дуже позитивно поставились до цієї акції цілий ряд політичних діячів в теперішньому уряді на чолі з прем'єром Малкомом Фрейзером, які поробили зі своєї сторони цілий ряд заходів перед совєтськими чинниками у справі звільнення Ю. Шухевича. Досі понад 50 університетських професорів підписали петицію у справі звільнення і публічно підтримують цю акцію. Посольство СССР дуже здивоване, що австралійський уряд присвячує так багато уваги цій справі, систематично наголошуючи, що Ю. Шухевич і його рідня є совєтськими громадянами і тільки уряд Совєтського Союзу може вирішити його справу.

З цієї акції наглядно видно, як можна і як треба працювати у справі звільнення українських політичних в'язнів. Один з австралійських журналістів висловився на адресу українців, що вони, мовляв, зуміли „піднести цілу націю в обороні їхнього земляка". Похвальним в тому є факт широкої заанґажованости молоді, яка не тільки голодує, але влаштовує інші протест ні імпрези, щоб тільки звернути якнайбільше уваги на справу Ю. Шухевича.

Зальцбурзька...

(Продовження зі стор. 2-ої)

Професор Мельник усіма струнами своєї душі ненавидів опортуністів, перевертнів і хрунів та часто говорив до студентів: „Пам'ятайте — твердий національний хребет і працьовитість — ось найважливіше те, що кожний із нас повинен винести із шкільної лавки та понести в життя".

Його „твердого національного хребта" так нам сьогодні потрібно у нашому суспільно-громадському, політичному і релігійному житті.

Письменницький дорібок проф. Мельника включає такі твори, як: „По той бік греблі", „Крізь дим та згар", „За рідне гніздо", та інші. Із його поезій більше відомими є: „На ріках Вавилонських", „Пожовклий лист", „Ефіялт".

У 1935 році М.М.Мельник присвятив багато праці для дослідження княжої доби. Цей період його творчости охоплював роки 1935-1939. В цей час написані були поеми „Ярослав Мудрий — переклад „Слово о полку Ігоревім"— поема „Проповідь Іларіона" — і, вкінці, поема Лицар Михайлик" — яку автор вперше відчитав на літературному вечорі на весні 1939 року. Сам він уважав цю останню свою поему, за свій „master piece" — але з приходом большевиків восени 1939 року — автор змушений був заховати рукопис у своєму родинному домі — ця поема ніколи не була друкована.

Особливо його оповідання — „Очі" виявляє надзвичайну глибину розуміння психіки роздвоєної української душі. У ньому молодий УСС стрічається віч-на-віч та глядить у очі молодого збаламученого большевицькою пропаґандою українського селянина, якого засуджено на кару смерти. Характеристичні для персонажу — тонка психічна аналіза душевної боротьби, якій здається співчуває українське небо і земля, ставлять оповідання „Очі" на рівні сцен із „Гайдамаків".

Його творчість стояла під психологічним впливом Василя Стефаника, Марка Черемшини, а в першу чергу духовного велетня України Тараса Шевченка. „Читати Шевченка — говорив він — це все одно що дивитися у геніяльний образ судді". Проф. Мельник, як рідко хто розумів Шевченка і знаходив у його словах свою українську мудрість на наші українські проблеми, та мудрість за якою шукає сьогодні національно свідоме молоде покоління.

По приїзді до Америки, проф. Мельник вів вакаційний курс українознавства для Української Католицької Семінарії в Стемфорді. Та не довго довелося йому працювали для свого народу в нових обставинах. Його хрустальний прямолінійний характер із твердим національним хребтом не міг погодитися з багатьма подіями, які зауважував доокола себе. Проф. Мельник помер нагло і передчасно на розрив серця чотири місяці після прибуття до Америки, перед полуднем 28-го вересня 1947 року, на 57-му році свого трудолюбивого життя.

В історії нашої еміґрації після Другої світової війни золотими буквами будуть записані зусилля виховників наших таборових гімназій. Вони часто в голоді і холоді працювали, — з однією метою, щоб дати можливість нашій молоді осягнути підвалини для дальшої освіти, щоб зберегти для нації цей капітал, яким є свідома високо освічена суспільно-громадська верства. Сьогодні хоча ми живемо серед матеріяльного добробуту, ми з любов'ю згадуємо бідні дерев'яні стіни Зальцбурзьких бараків і ті нетесані дошки, які служили нам за перші лавки. Гімназійні часи, часи нашої молодости, назавжди залишаться із нами у наших споминах. А особливо місце у споминах наших юних днів завжди буде для дорогих професорів — виховників.

Сьогодні, згадуючи пам'ять професорів Мельника і Кокольського приходять на думку слова Василя Симоненка:

Поховали хорошу людину,
Повернули на віки у лоно землі.
Та невже ж
Помістились в тісну домовину
Всі турботи його, всі надії, жалі.
Його думи не хитрі
додумають внуки, і з очей ще віки пломенітимуть в них
його пристрасть і гнів
його радощі й муки,
що вмираючи
він передав для живих".

Н. Й. познайомиться...

(Продовження зі стор. 1-ої)

вою, 4 — англійською, дві — польською й дві, які можназвати виданнями міжнародними з уваги на число мов, у яких вони появилися друком. До книжок доходить добра сотня статтей й двічі стільки рецензій німецькою, англійською, італійською, польською й українською мовами. Всі вони появилися у поважних, відомих у світі совєтознавчих видавництвах і журналах.

Ню Йорк...

(Продовження зі стор. 1)

шельницька, яку знає і шанує американська театральна Україна, задоволена зі своїх студійців і розповідає про працю так, начебто це і праця і наука і суцільне свято. Ролі виконують: Надя Диба, Оленка Певна, Ярослав Шуль, Тарас Яремко, Юрко Микитин, Тиміш Ганкевич, Тарас Ганкевич і Тарас Певний. Музику до п'єси уклав композитор Ігор Соневицький, йому належить і все музичне оформлення п'єси. Сценічне оформлення — Тараса Гірняка.

Всі ці молоді артисти-студійці залюбки працюють над п'єсою, вона їм подобається, бо з гумором і жваво написана. Дійові особи — також переважно молоді українці у Львові в році 1918-му, і хоч від того часу ділить нас понад 60 років часу, все таки події, ідеї, люди і навіть мова персонажів студійцям близька і рідна.

Щодо мови, то, — каже з усміхом маестро Лідія Крушельницька, — мусіла вона цей раз „відучувати" своїх студійців від правильних літературних наголосів, за які завжди доводиться їй „зводити бій". Тут, у п'єсі, щоб віддати місцевий львівський кольорит та ще й з 1918 року, треба говорити артистам галицьким діялектом.

Проби п'єси йдуть тепер тричі на тиждень. Як каже з невичерпним гумором наш гуморист-письменник Іван Керницький, — „треба, щоб народ валив хвилею" на цю академію, бо їх усіх чекає особлива програма.

З одногодинної розмови в редакції з трьома організаторами свята Першого Листопаду пізнати, що ця п'єса була вдалим вибором. П'єса актуальна і „молода", згідно з гаслом — „Лицем до молоді". Це дає запоруку тому, що Листопадове святкування буде пам'ятним для українських нюйоркчан.

„Благослови..."

(Продовження зі стор. 2-ої)

шов упадок їхнього авторитету з хвилиною, як вони почали потурати не ідеї єдности і співпраці з інакодумаючими, а розладдю та принципові беззастережного послуху наказові згори.

І теперішні громадські Владики знають це і розуміють. У чималій мірі велика вартість теперішньої української церковної ієрархії полягає в у тому, що одні з них — як ось Первоієрарх Української Православної Церкви Митрополит Мстислав, мають вже за собою великий і багатий громадсько-політичний стаж і досвід. Інші, молодші, мають досвід із свого життя і діяльности на американському ґрунті. Найстаршим з-посеред теперішніх Владик Української Католицької Церкви є єпископ Чікаґської Епархії — він має 65 років і зискав собі добре ім'я розуміння ваги українського шкільництва. Теперішній Митрополит Української Католицької Церкви в ЗСА має 57 років життя, єпископ Стемфордської Епархії 51 рік, єпископ-помічник у Філядельфії — 44 роки. Два з них народилися ще в Україні, два — вже в Америці. Кожний з них став уже відомим, як добрий організатор і як найбільш охочий до співпраці з нашими громадськими організаціями, зокрема у ділянках культури і добродійности. Українська громада прийняла з найбільшим вдоволенням до відома двократне заманіфестування Митрополитами обох наших традиційних Церков в ЗСА — стосувати екуменізм у практиці, а не тільки у теорії. Відвідини Владики Стефана у Бавнд Бруку, ревізита Владики Мстислава у Філядельфії. приїзд Владики Мстислава на інтронізацію Єпископа-помічника Москаля до Філядельфії і привітання його українською мовою Митрополитом Стефаном — це були прояви не тільки культури і куртуазії, а громадської мудрости. Тому не слід дивуватися, що українська громада звертається до них всіх словами, якими починається Архиєрейська Богослужба: „Благослови Владико!"

Коли Ваші виступи нагадали староримську мудрість — „Люкс екс тенебріс люцет" — „Світло світить із темряви" — то допоможіть активно, щоб у нашій громаді настав знову лад і правопорядок.

ЛІТЕРАТУРНИЙ ВЕЧІР АНДІЄВСЬКОЇ І КОШЕЛІВЦЯ

Ню Йорк, Н. Й. — В суботу, 7-го листопада ц.р., о год. 6:30 вечора тут в Українському Інституті Америки при 2 Схід 79-та вулиця відбудеться літературний вечір Емми Андієвської і Івана Кошелівця, що його спонзорує видавництво „Сучасність". Після читання творів — товарисьта зустріч при вині.

ЗАБАВА-МАСКАРАДА СУМ-А В ІРВІНҐТОНІ

Ірвінґтон, Н. Дж. — В суботу, 31-го жовтня ц.р., о год. 9-ій вечора тут в Українському Народному Домі при 140 Проспект авеню відбудеться забава-маскарада, що її влаштовують дружинники Осередку СУМ-А. Грає оркестра „Водограй". Організатори просять гостей прибувати в костюмах.